

Forslag til fredning af Vejstrup Ådal

Sammenfatning

Vejstrup Ådal fra Vejstrup by til Storebæltskysten er et fantastisk naturområde, der i høj grad har undgået kultivering og intensiv udnyttelse, som mange tilsvarende områder lider under. Åen løber med et ret stort fald som en brusende elv uden opstemninger, udretning eller tekniske anlæg. Dette ses meget få andre steder. Ådalen er en dyb kløft i landskabet med naturskov op ad især de nordvendte skrænter, og åbne græssede skrænter indimellem. I dalbunden er der på den nedre del veludviklede elle/aske sumpe. Sjældnere arter af dyr og planter finder i ådalen levesteder, som andre steder er forsvundet.

Landskab og natur i dette enestående område bør sikres for fremtiden. Derfor dette forslag fra DN Svendborg om at rejse en fredningssag.

Baggrund

Vejstrup Ådal nord for Svendborg leverer ægte østdansk landskabelig skønhed, ikke mindst på strækningen fra landevejen sydvest for Vejstrup og langs åens bugtede løb ned mod udløbet i Storebælt. Ådalen er dannet for 17.000 år siden da Bælthavsgletsjeren trak sig tilbage og smeltevandsdalen blev formet.

I 1858-1883 var den kendte botaniker Emil Rostrup ansat på Skaarup Seminarium. Han opdagede, at Vejstrup Ådal var en guldgrube af vild flora og hundredevis af floraens arter blev indsamlet i Vejstrup Ådal. Særlig ofte botaniserede Rostrup langs Vejstrup å, i hvis jungleagtige krat han fandt mange sjældne vækster. Ådalens og å skovens særprægede vegetation har han beskrevet i en lille, men grundig afhandling. I det lille skrift "En sydfynsk Aa" i Skaarup Seminariums Aarsskrift 1878-79 har han givet en udmærket naturhistorisk skildring af Vejstrup Ådal. Af fynske sjældenheder nævnes Duskløstret, Småbladet Milturt, Tandrod, Bredbægret Ensian og Svovlgul Anemone, Benbræk, Rapunsel, Storblomstret Kodriver, Kambregne og Strudsvinge.

Stud. mag Chr. B. Graversen skriver i Svendborg Avis, 4. august 1931 i en ekskursions beretning om Vejstrup Aadal følgende: "Vel ligger Vejstrupaadal hen i fredfyldt tilstand og tilsyneladende ret uberørt, sandsynligvis fordi den ikke kan bruges til noget. Men så meget mere grund er der til, at man snarest mulig søger at få strækningen fra Vejstrup-Svendborgvejen til havet fredet ved Lov. Ud fra geologiske zoologiske, botaniske og æstetisk synspunkter bør den skønhedsprægede natur være selvskrævet til at blive bevaret for efterkommerne".

Floraen i ådalen mangler måske fordums storhed, men der er stadig efter nutidig standard en rig flora og fauna i ådalen.

Ådalen i dag

I Kommuneplan 2017-2029 for Svendborg Kommune står om Vejstrup Ådal følgende: "Vejstrup Ådals landskabelige afgrænsning strækker sig fra Lundemosen i nord hvorfra den løber mod kysten og på sin vej skærer sig dybt ned i den omkringliggende moræneflade".

"Af de historisk kort fremgår det, at en del af dalstrøget allerede tilbage i 1800 tallet er vokset til med skov. Den mosaik af skov og græsning, som findes i dalstrøget må således antages at gå langt tilbage i tiden. Dalbunden ligger primært uudnyttet hen og er vokset til i skov og krat. Dalstrøget domineres af skov og

kratbevoksning i dalbunden og op ad de stejle dele af dalsiden. Bevoksningen består primært af højt voksende løvfældende arter, som ask, el, bøg og eg”.

”De stejle dalsider omkring det smalle dalstrøg afgrænser et markant lukket rum. Den megen bevoksning i dalbunden understreger landskabets lukkethed og skaber et eventyrligt miljø omkring selve åløbet, som bugter sig klukkende ned igennem ådalen. Trætoppene i dalstrøget rager op over dalstrøgets overkant, dermed ligger ådalen som en grøn rand set fra de omkringliggende landskaber. Dalstrøgets markante terrænform, den tætte bevoksning omkring det bugtede åløb og de lysåbne græsningsarealer skaber tilsammen et landskab, som rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder”.

Nord for landevejen ligger Vejstrup Mølle og formidler tidligere tiders udnyttelse af vandkraft.

Området er fri for tekniske anlæg. På kanten af ådalen ligger en håndfuld gårde.

Naturværdier

Ud fra ovennævnte gamle botaniske skrifter fremgår det klart, at ådalen har været helt eventyrlig for 150 år siden med alle kærtyper, overdrev, syd- og nordeksponeret skov, krat, vandplantesamfund i åen. En rig biodiversitet i samklang med tidens driftsformer.

Ådalen rummer i dag stadig flere forskellige naturtyper. Udover selve Vejstrup Å, der på visse strækninger ligner en brusende elv, er den mest karakteristiske naturtype skoven, som domineres af bevoksninger af bøg, ask, el og eg med en underskov af især hassel, brombær, vedbend og kaprifolium. Der er flere steder i dalstrøget vindfældede træer især ask, som får lov at ligge hvor de er faldet omkuld til stor gavn for svampe og insekter. Langs åen findes flere kildevæld, ask- og ellesump med tendens til rigkær, enge og overdrev med gule engmyrer. [Kort med beskyttede naturtyper vedlagt.](#)

Vejstrup Ådal er på Biodiversitetskortet for Danmark (Geogis) angivet med scoren 8-12 og er dermed af stor lokal betydning. Biodiversitetskortet angiver særlig værdifulde området, fordi de er levesteder eller potentielle levesteder for rødlistede (truede og sårbare) arter.

Der er i ådalen blandt andet fundet storblomstret kodriver, lærkespore, hvid-, gul- og svovlgul anemone, tyndakset gøgeurt, hasselmus, sort eger, vandstær (overvintrende), stor flagspætte og grønspejle.

Lister over fund af flora foreslås indhentes hos Dansk Botanisk Forening. Dansk Botanisk Forening, Fynskredsens har ikke kunnet bidrage med aktuelle oplysninger, men botanikeren Henrik Tranberg har givet tilsagn om at i løbet af sommeren at udarbejde en ny artsliste over floraen i Vejstrup Ådal.

Kortlægning af skovens naturværdier foreslås indhentet hos lektor på KU, Jacob Heilmann-Clausen.

Oplysninger om åens kvalitet og miljøtilstand foreslås indhentet hos bl.a. Svendborg Kommune.

Sårbarhedsvurdering

I Kommuneplanen for Svendborg Kommune vurderes, at ”Dalstrøget mellem Vejstrup og kysten er særligt markant og områdets naturprægede uforstyrrede karakter er særlig markant. Dette gør området særligt sårbart over for tiltag, som vil forstyrre landskabet uforstyrrede præg eller dominerende terrænform”.

Trusler

Der er de seneste år givet dispensation fra å beskyttelseslinjen til plantning af en stor frugtplantage og småområder med juletræer. Der er ingen beskyttelse mod fældning af træer og bevoksninger i dalstrøget

eller mod udtag af dødt ved. På nuværende tidspunkt sker der nogen plukhugst ellers ligger skoven delvist urørt. "Øhavsstien" er anlagt som trampesti i dalbunden langs Vejstrup Å. Det har betydet en del mere færdsel, desværre også med mountainbikes på trods af skiltning. I dalens øvre ende ligger nogle spejder hytter og shelters langs åen.

Ejerforhold

Området er på ca. 75 ha og ejes af mindst 12 forskellige lodsejere.

Forslag til krav i fredningen

Bevoksningen i hele dalen langs åen bør beskyttes som urørt skov, hvor kun den nuværende kuperede sti langs åen holdes ryddet for gående færdsel. Det bør overvejes at fælde nålebevoksninger inden overgang til urørt skov.

De tilbageværende enge bør bevares og plejes med græsning/høslet og yderligere tilplantning bør ikke være tilladt. Gran- og frugtplantager på sydsiden af åen bør ved modenhed ophøre og reableres som græsningsområde.

Trampestien langs åen bør forlænges, så den følger dalen fra Vejstrup til udløbet i Storebælt. Færdsel med cykel og hest er vanskelig på grund af områdets lerede jord og stejle skrænter og bør ikke tillades. Cykling er i dag ikke tilladt og ridning finder næppe sted.

Der bør ikke kunne opføres nye bygninger udover de eksisterende spejderhytter.

[Kort over området, der foreslås fredet, vedlagt.](#)

[Udvalg af billeder med områdets natur- og landskabelige værdier vedlagt.](#)